

ДОКУМЕНТ НА ПОЛИТИКИ

за програмите на претседателските кандидати за 2024 година за борба против корупција

април, 2024

ДОКУМЕНТ НА ПОЛИТИКИ ЗА ПРОГРАМИТЕ НА ПРЕТСЕДАТЕЛСКИТЕ КАНДИДАТИ ЗА 2024 ГОДИНА ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

Издавач:

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)

За издавачот:

Александар Кржаловски, директор на МЦМС

Автор:

Снежана Камиловска Трповска

Оваа публикација е подготвена од Македонскиот центар за меѓународна соработка во рамки на програмата Граѓаните против корупцијата со поддршка на американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД). Содржината и мислењата изразени во оваа анализа им припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на УСАИД или на Владата на САД.

Сите права се задржани. Репродуцирањето, копирањето, трансмисијата или преводот на кој било дел од оваа публикација може да се изврши единствено со претходна дозвола на издавачите, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжението. Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на кој било начин без наплата за едукативни намени. За копирањето во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачите.

Во електронска форма публикацијата е достапна на www.mcms.mk и www.mojotizbor.mk

СОДРЖИНА

1. Вовед	4
2. Методологија	5
3. Достапност на програмите за кандидати за претседател.....	6
4. Општа визија за борба против корупција.....	6
5. Правна рамка и институционални реформи за борба против корупција	7
6. Транспарентност и отчетност	9
7. Соработка со засегнати страни за борба против корупција	10
8. Заклучоци	12

1. ВОВЕД

Во пресрет на претседателските избори во Северна Македонија во 2024 година, прашањето за борба против корупцијата зазема централно место. Додека кандидатите се натпреваруваат за највисоката функција во земјата, тие се принудени да се осврнат на неодложните грижи на електоратот во врска со транспарентноста, одговорноста и интегритетот во управувањето.

Корупцијата во државата е долгогодишно и распространето прашање, длабоко вкоренето во различни сектори на општеството. И покрај напорите за борба против неа, корупцијата продолжува да претставува значителен предизвик за развојот на земјата, управувањето и довербата на јавноста во институциите.

Една од видливите манифестации на корупција е токму во политичката сфера. Политичката корупција, вклучувајќи мито, проневера и злоупотреба на власта, го поткопа интегритетот на демократскиот процес и ја наруши довербата на јавноста во избраните функционери. Наводите за купување гласови, несоодветно влијание и незаконско финансирање на политичките партии го погодија изборниот пејзаж, фрлајќи сомнеж врз правичноста и транспарентноста на изборите.

Судството, исто така, се перципира како мета на корупција, преку судски поткуп, трговија со влијанија и политизација на правниот систем. Перцепциите за судска корупција го попречуваат пристапот до правдата и го поткопуваат владеењето на правото, влошувајќи ги социјалните нееднаквости и обесправувајќи ги маргинализираните заедници.

Покрај политичката и судската корупција, јавниот сектор е зафатен од административна корупција, вклучувајќи непотизам и клиентелизам. Коруптивните практики во јавната администрација го задушуваат економскиот раст, ги одвраќаат странските инвестиции и ја овековечуваат културата на неказливост меѓу јавните службеници.

И покрај напорите за справување со корупцијата, вклучително и формирање на антикорупциска комисија и усвојување на антикорупциски закони, напредокот е бавен и нерамномерен. Предизвиците како што се слабите механизми за спроведување, недостатокот на транспарентност и политичкото мешање ги попречуваат ефективните антикорупциски напори, дозволувајќи им на коруптивните практики да опстојуваат неказнето.

Сеништето на корупцијата се насира на големо, фрлајќи сенка врз политичкиот пејзаж и нагризувајќи ја довербата на јавноста во институциите. Наспроти оваа позадина, секој кандидат за претседател на државата се очекува да ја презентира својата визија за справување со ова распространето прашање и враќање на довербата во демократскиот процес.

2. МЕТОДОЛОГИЈА

Додека претседателските избори 2024 година во Северна Македонија се приближуваа на хоризонтот, електоратот се наоѓа пред критична задача: разликување на интегритетот и ефикасноста на плановите на секој кандидат за борба против корупцијата. Тоа е задача која бара нијансиран пристап кој ги истражува длабински политичките програми односно ги прегледува преку различни призми.

Основниот пристап ги опфаќа законските мерки предложени од секој кандидат. Во лавиринтот на политичките убедувања, гласачите треба да видат јасност на законите против корупцијата, измените и механизмите за спроведување. Оваа анализа врши длабинска проверка токму на програмите на претседателските кандидати, оценувајќи дали со предлозите се решаваат многубројните појави на корупција, од политичката злоупотреба, лобирање, судир на интереси и на крај и митото.

Но, само законодавството и негово унапредување не може да биде доволно. Институционалните реформи се исто толку критични и значајни. Анализата ги опфаќа и предлозите насочени кон засилување на транспарентноста, одговорноста и отчетноста. Преку истата се детектираат наративите на кандидатите за конкретни стратегии за засилување на независноста и ефикасноста на институциите, правосудството, телата за борба против корупцијата, инспекциски надзор и сл.

Транспарентноста како еден од основните постулати во борбата против корупцијата е дел од истражувањето преку кое ќе се видат ангажманите на секоја програма за отворени иницијативи за податоци, пристап до информации од јавен карактер како и објавување на имотната состојба од јавните функционери. Големо значење се дава и на ставањето на транспарентноста и отчетноста во процесите на јавни набавки.

Значаен фактор во анализата е и соработката со засегнатите страни во борбата против корупцијата. Вклученоста на граѓанското општество, медиумите и приватниот сектор е неопходна. Анализата ги опфаќа наративите на секој кандидат за соработка со сите чинители како и заштита на укажувачите, а и поддршка на иницијативите за надзор на граѓаните. Во целиот овој пристап се испитуваат и ставовите на секој кандидат за соработка со меѓународните организации, учество во иницијативите за борба против корупцијата и придржување на глобалните стандарди за борба против корупцијата.

Анализата се стреми и да ги испита визиите на секоја програма за решавање на коренските причини на корупцијата, изградба на здрави, одржливи институции способни да одолеат на корозивното влијание на корупцијата.

Во когот на изборното одлучување, преку внимателна анализа на овие аспекти на програмите на кандидатите за претседател се бара да се прикаже патеката кон иднина каде што интегритетот претежнува, корупцијата е победена, а доброто управување царува.

Анализата ги опфаќа сите јавно достапни програми на претседателските кандидати и оние кои беа доставени по поднесено барање по електронска форма од страна на изборните штабови на кандидатите заклучно со 15 април 2024 година.

3. ДОСТАПНОСТ НА ПРОГРАМИТЕ ЗА КАНДИДАТИ ЗА ПРЕТСЕДАТЕЛ

Јавно достапните програми на кандидатите за претседателските избори се клучни бидејќи на гласачите им обезбедуваат увид за предлозите за политиките на кандидатите, приоритетите и визијата за земјата, овозможувајќи информирано донесување одлуки. Овие програми служат како основа за отчетност и транспарентност, дозволувајќи им на гласачите да ги повикаат избраните функционери одговорни за нивните ветувања и постапки откако ќе бидат на функција.

За потребите на ова истражување се земаа во предвид оние програми за претседателски кандидати кои се јавно достапни за граѓаните на веб страниците на самите кандидати или на веб страниците на политичките партии кои истите ги поддржуваат односно кандидираат. До моментот на подготовка на оваа анализа, 15.04.2024 година, јавно објавени се програмите на кандидатите: Стево Пендаровски, Гордана Силјановска Давкова, Арбен Таравари, Билјана Ванковска, Бујар Османи и Стевче Јакимовски. Кандидатот Максим Димитриевски има објавена презентација на програмата со наведени начела и приоритети, но самата програма не е достапна како документ. За потребите на оваа анализа оваа презентација е земена во предвид за обработка. Со цел да обезбедиме целосни програми на сите кандидати на ден 11.04.2024 година до изборниот штаб на кандидатот Максим Димитриевски по електронски пат е доставено барање за доставување на претседателските програми. До моментот на изготвување на оваа анализа на истото барање не е пристигнат никаков одговор.

4. ОПШТА ВИЗИЈА НА ПРОГРАМИТЕ НА КАНДИДАТИТЕ ЗА ПРЕТСЕДАТЕЛ ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

Сеопфатната визија во програмите на кандидатите за претседателските избори во Северна Македонија треба да даде приоритет на поттикнување инклузивен економски раст, промовирање на социјалната кохезија и поддржување на демократските принципи. Оваа визија опфаќа политики насочени кон создавање можности за сите граѓани, намалување на нееднаквостите, зајакнување на демократските институции и негување култура на транспарентност, отчетност и интегритет во управувањето. Дополнително, кандидатите се очекува да ја нагласат регионалната и меѓународната соработка, напорите за градење мир и целите за одржлив развој за да обезбедат просперитетна и стабилна иднина за Северна Македонија и нејзиниот народ.

<p><i>Стево Пендаровски</i></p>	<p>Програмата се заснова на следните постулати: 1. Глас на граѓаните- заштитник на правата и слободите; 2. Промотор на правата на младите, ранливите и маргинализираните заедници; 3. Заштитник на демократијата и соработка меѓу заедниците; 4. Борба за правна држава ослободена од канците на организираниот криминал и корупцијата; 5. Европска интеграција за целосна трансформација.</p>
<p><i>Гордана Силјановска Давкова</i></p>	<p>Програмата се заснова на принципите на: 1. самостојна, независна, демократска и социјална држава; 2. држава чиј суверенитет извира од граѓаните и им припаѓа ним; 3. европска, стандардна, функционална држава; 4. држава заснована на владеење на правото, почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, како и на малцинските права; 5. држава со одговорна власт, што извира од народот и му припаѓа нему; 6. држава на рамноправни граѓани кои живеат во мир и благосостојба; 7. горда држава на среќни и достоинствени граѓани.</p>

<i>Арбен Таравари</i>	Програмата се заснова на четири столбови за: 1. Интеграција во ЕУ; 2. Владеење на правото; 3. Безбедност и 4. Консензуална демократија.
<i>Билјана Ванковска</i>	Програмата се заснова во духот на Крушевската република и АСНОМ и се заснова на принципите на: колективно добро, национални интереси, казнивост, менување на гледиштата за меѓународно позиционирање на државата. Програмата укажува дека Северна Македонија е протекторат и повикува на менување на оваа слика.
<i>Бујар Османи</i>	Програмата се заснова на три основни принципи за геостратешка ориентација, сврзано ткиво на етничките и политичките наративи и креатор на државен консензус. Овие основи се преточени преку 10 заложби за: 1. ЕУ 2030 година; 2. Избор на претседател во Собранието со Бадентер; 3. Партнерство и стратешки дијалог со САД; 4. Армијата на Република Северна Македонија; 5. Меѓународен одбор на САД, ЕУ, НАТО за сертификација на сите носители на јавни функции; 6. Економскиот рамковен договор; 7. Надворешната политика; 8. Државниот план за перспективата на младите и нивно задржување во државата; 9. Зелена агенда и безбедност; 10. Образование и иновации
<i>Максим Димитриевски</i>	Програмата повикува на будење на граѓаните и вклучување во Изборно востание преку начелата за: 1. Единствени во надворешна политика; 2. Глас на разумот и обединувањето; 3. Поцврсти во одбраната и безбедноста; 4. Силни институции за заштита на граѓанинот и државата и 5. Вклученост и одговорност.
<i>Стевче Јакимовски</i>	Програмата се заснова на 17 заложби кои се однесуваат на: мандат на Влада; кадровски решенија во надлежност на претседателот; прашања од доменот на одбрана и безбедност; надворешно претставување на државата; обновување на врската со дијаспората; економска дипломатија; помилувањето како процес и внатрешни политички и економски прашања.

5. ПРАВНА РАМКА И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ РЕФОРМИ ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

Правната рамка за борба против корупцијата е клучна во обезбедувањето одговорност, транспарентност и владеење на правото.

Во оваа анализа се ценеше колку програмите на кандидатите за претседателските избори во Северна Македонија даваат приоритет на зајакнување на оваа рамка за ефикасна борба против корупцијата, поттикнување на довербата на јавноста во институциите и промовирање на интегритетот во управувањето.

<i>Стево Пендаровски</i>	Оваа програма е единствена која има издвоена цела заложба за борба против корупција. Програмата се повикува на потребата од целосна имплементација на веќе постоечката правна рамка, а не и по секоја цена нејзино менување. Се детектираат поединците кои го злоупотребуваат системот и делувањето треба да биде насочено кон нивна казнивост. Фокус на програмата е целосен
--------------------------	---

ветинг во правосудните органи во транспарентен процес со цел создавање на правосудни органи со интегритет.

*Гордана
Силјановска
Давкова*

Оваа програма е фокусирана на владеењето на правото во поширока смисла и не е издвоена борбата против корупцијата како засебна во тој поглед. Во однос на правната рамка, се укажува на проблемите како во донесувањето на законите така и во нивната имплементација. Се фокусира на злоупотреба на власта преку корупција и лично богатење, а се укажува и на нетранспарентна, неефикасна и неодговорна власт пред граѓаните. За таа цел, програмата се залага за меритократија и одговорност, транспарентност и отчетност на институциите. Тука се укажува општо за владеење на правото дека ќе се користи суспензивното вето за подобрување на квалитетот на законите. Понатаму, се укажува дека кадровските решенија кои се во мандат на претседателот на државата ќе бидат водени во инклузивен и транспарентен процес.

Арбен Таравари

Оваа програма иако нема посебна заложба за борба против корупција, во својот наратив за владеење на право најмногу се осврнува на корупцијата како најзначаен проблем во државата повикувајќи се на домашни и меѓународни статистики и забелешки во борбата против корупцијата. За таа цел, програмата ветува дека ќе се побара од Собранието на РСМ да се донесат пакет законски решенија за реформа на правосудниот систем. Понатаму, зборува за формирање на Комисија за стандарди во јавниот живот која почива на постулатите на интегритет, а и за удвојување на јавните инвестиции во органите кои се надлежни за спречување на корупцијата. Програмата се залага за поништување на измените на Кривичниот законик од 2023 година. Програмата ветува дека ќе почива на меритокритет при изборот на судии и членови во судските органи каде претседателот има надлежност и реформа на јавната администрација во насока на создавање на систем базиран на перформанси.

*Билјана
Ванковска*

Оваа програма е единствена која речиси да не ја спомнува борбата против корупцијата и кои се ветувањата во тој сегмент. Владеењето на правото провејува низ самата програма, но не е главен фокус на истата. Програмата се фокусира на кадровските решенија кои се во надлежност на претседателот и укажува на заложбата истите да се спроведуваат по принцип на натпревар и компетентност на најдобрите кандидати со воспоставени критериуми. Отчетот на овие лица треба да биде јавен и кандидатката се залага за барање оставки ако лицата не ја исполнуваат својата функција согласно моралните и професионалните норми. Оваа програма се залага и за создавање на нов Устав кој ќе биде од граѓански тип и кој ќе почива на принципите на владеење на правото прикажани преку казнивоста.

Бујар Османи

Оваа програма се осврнува на организираниот криминал и корупција како еден од најголемите предизвици во државата. Одговорност се гледа во неспроведените реформи во правосудниот систем. За надминување на ова, кандидатот бара поддршка од САД, ЕУ и НАТО за фомирање на меѓународен одбор кој ќе има за цел да ги сертифицира сите носители на јавни функции. На овој

начин ќе се зајакне довербата во институциите, а ќе се решат двата главни предизвици за корупцијата која го кородира општеството и влијанието на Русија како безбедносна закана.

*Максим
Димитриевски*

Во оваа презентација на програмата се зборува за постоење на силни институции кои се ослободени од политиката и кои ќе се базираат на интегритет, стручност и професионалност. Програмата се залага дека во првите 100 дена ќе се предложи создавање на Национална стратегија за борба против корупцијата. Понатаму, ќе се дискутира за измена на Уставот за оневозможување на апсолутна застареност на кривични дела сторени од носители на функција. Се даваат и заложби за отварање на прашањето за процесот на избор на јавен обвинител и негово бирање со 2/3 мнозинство по предлог на опозицијата, со мандат од 6 години.

*Стевче
Јаковски*

Програмата не се фокусира на прашањето за борба против корупција. Единствено за што говори кандидатот во програмата е заложба дека лицата кои се осудени за кривични дела за кои нема рок на застарување нема да бидат помилувани. Дополнително, програмата се фокусира на кадровските мандат на претседателот на државата. Од тука, кандидатот говори за изборот на овие функции да биде на база на избор на истакнати лица од областа согласно досегашниот начин на избор. Кандидатот оди понатаму што предлага дел од овие лица не да бидат избрани на предлог на претседателот, па подоцна гласани до Собранието на РСМ тука тој истиот и да ги назначува.

6. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ОТЧЕТНОСТ

Транспарентноста и отчетноста се суштински столбови во обезбедувањето интегритет на владеењето и борбата против корупцијата. Во оваа анализа се ценеше колку програмите на кандидатите за претседателските избори во Северна Македонија ги нагласуваат мерките за подобрување на транспарентноста и механизмите за отчетност, поттикнување на довербата на јавноста и обезбедување одговорно и етичко лидерство.

Евидентно е дека речиси сите програми почиваат на постулатите на транспарентност и отчетност согласно надлежностите кои ги има претседателот на државата. Овие заложби не се искажуваат децидно само во делот на владеење на право и/или борба против корупцијата туку провејуваат и во другите заложби на кандидатите од други области.

Во нивните програми за претседател на Северна Македонија се наведуваат конкретни мерки за подобрување на транспарентноста во владините/државните операции, отворени податоци, јавен пристап до информации и откривање на имотот од страна на јавните службеници. Дополнително, кандидатите ја нагласуваат важноста на механизмите за отчетност за да ги повикаат јавните службеници одговорни за нивните постапки, обезбедувајќи интегритет и поттикнувајќи ја довербата на јавноста во институциите. Програмите демонстрираат посветеност на одржувањето на демократските вредности и владеењето на правото како основни постулати во нивното можно идно владеење.

Исклучок од овој принцип е програмата на кандидатот Стевче Јаковски каде не се спомнува ништо за транспарентноста и отчетноста и не е опфатена воопшто во

програмата. Во таа смисла, програмата не го обработува ни делот на транспарентноста и отчетноста на кандидатот и неговиот иден кабинет како можен иден претседател.

7. СОРАБОТКА СО ЗАСЕГНАТИ СТРАНИ ЗА БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈА

Соработката со повеќе засегнати страни е од клучно значење за поттикнување на инклузивно управување и справување со сложените општествени предизвици. За потребите на оваа анализа, се обработуваше наративот во програмите на кандидатите за претседателски избори во Северна Македонија дали приоритизираат соработка со граѓанските организации, бизнисите, медиумите и меѓународните партнери за да развијат сеопфатни решенија, осигурувајќи дека се разгледуваат различните перспективи и се преземаат колективни активности за да се поттикнат позитивни промени во делот на владеење на право и борба против корупцијата.

<p><i>Стево Пендаровски</i></p>	<p>Во оваа програма се промовира инклузивен пристап на сите засегнати страни кога станува збор за носење на одлуки на претседателот кои се од значење за пошироката јавност односно граѓаните. Во сегментот на добро владеење се прави корелација со правото на вето каде се укажува дека при носењето на одлука за вето истото ќе биде употребувано во консултации со засегнати страни и експерти и одлуката ќе биде донесена врз тој основ.</p> <p>Во таа смисла, оваа програма дава големо значење на ЕУ интеграциите и градење на политики на нов реализам на патот кон ЕУ. Овој реализам се заснова на водење на преговори согласно важечка методологија и само за прашања кои се во согласност со европските принципи. Програмата дава големо значење и на унапредување на соработката со институциите на ЕУ.</p>
<p><i>Гордана Силјановска Давкова</i></p>	<p>Оваа програма соработката пред се ја гледа со Владата кога станува збор за прашања поврзани со владеење на правото. Во таа смисла поширока соработка со засегнати страни не е детектирана во самата програма.</p> <p>Во однос на меѓународна соработка, цела заложба е насочена кон надворешната политика каде фокус се дава на ЕУ членството. Кандидатката се залага за барање за итен влез во единствен пазар и итен пристап на државата до европските фондови. Со тоа се залага за суштинска интеграција на земјата во ЕУ. Од друга страна, кандидатката укажува дека при обраќања во јавноста на домашен и меѓународен план нема да го користи уставното име на државата односно нема да ја користи придавката „северна“.</p>
<p><i>Арбен Таравари</i></p>	<p>Оваа програма дава фокус за соработка пред се во делот на ЕУ интеграции. Имено, кандидатот се залага се влез во ЕУ како еден од основните стратешки цели на државата. За таа цел стремежите се за координирани напори преку исполнување на критериумите за членство.</p>
<p><i>Билјана Ванковска</i></p>	<p>Оваа програма се заснова на поинакви принципи од другите програми кога станува збор за соработка како на домашен така и на меѓународен план. Програмата се залага за граѓанско учество</p>

во креирањето на политиките, но механизмите не се до крај образложени за како ќе се спроведе овој процес.

Кога станува збор на меѓународен план, кандидатката се залага за менување на некои од стратешките партнери односно напуштање на членството во НАТО и барање сојузништво во други алијанси како БРИКС. Во однос на ЕУ интеграциите се залага кандидатот за преиспитување на непринципиелните политики на ЕУ.

Бујар Османи

Соработката со засегнатите страни во оваа програма се манифестира во области кои се поврзани со имплементација на Охридскиот рамковен договор, Договорот од Преспа со Р. Грција и Договорот за соработка и пријателство со Р. Бугарија. Во други сегменти засегнатите страни и соработката не е опфатена.

Во однос на меѓународна соработка, кандидатот посветува големо внимание на ЕУ интеграциите со заложба да истите се финализираат со членство најдоцна до 2030 година. Како значаен меѓународен партнер ги позиционира и САД и предлага подигнување на стратешкиот дијалог на ниво на претседатели.

*Максим
Димитриевски*

Оваа програма ја нема во фокусот соработката со засегнати страни. Имено, програмата и сама констатира дека кандидатот за одредени прашања ќе спроведува консултации со експертска јавност и граѓанско општество. Од самата програма не може да се заклучи за кои прашања се мисли.

Во однос на ЕУ интеграции, програмата укажува на потребата на многу поголем фокус од државните институции за што и предлага формирање специјален експертски ЕУ тим кој ќе започне преговарачки процес за адаптација на преговарачката рамка за билатералните меѓусоседски прашања.

*Стевче
Јакимовски*

Оваа програма не укажува на соработка со засегнати страни за било какви прашања. Во однос на меѓународна соработка, програмата се заснова на јакнење на позициите во НАТО и исполнување на условите за влез во ЕУ, но со барање за поголем почит кон нашата држава од меѓународните партнери. Кандидатот јасно укажува дека за влезот во ЕУ не смее да се преговара за идентитетот и јазикот на државата.

8. ЗАКЛУЧОЦИ

Ветувајќи нова ера на владеење, кандидатите во своите програми се фокусираат на области и прашања кои ги сметаат за приоритетни во нивното можно идно владеење. Програмите на кандидатите за претседател на државата во најголем дел може да се поврзат и со наративите и агендите на политичките партии кои ги подржуваат со што не може да се направи целосна дистинкција помеѓу кандидатот и политичката партија. Заеднички заклучоци кои произлегуваат од програмите на кандидатите за претседател-ски избори за 2024 година се следните:

1. Големи ветувања, а мали надлежности

Надлежностите на претседателот на државата се доста лимитирани согласно закон. Од тука, некои од ветувањата на кандидатите излегуваат од тие надлежности со што се поставува прашањето како истите ќе се остварат. Имено, дел од кандидатите предвидуваат формирање на тела/комисии за избор на јавни функционери кои се во надлежност на претседателот. Понатаму, дел од кандидатите говорат за процес на вентинг во правосудните органи. Ниту една програма не елаборира како овие ветувања ќе се остварат и која ќе биде улогата на идниот претседател во тој процес, имајќи ги во предвид малите надлежности.

2. Фокусот на борбата против корупцијата прозаично провејува низ неколку од програмите

Проблемот со корупцијата веќе неколку години наназад се детектира како најголем проблем во ова општество што доведува до корозија на правната стабилност и нееднаквост на граѓаните пред законот. Од тие причини изненадуваат програмите на кандидатите кои дел речиси и да немаат опфатено мерки и активности за борба против корупција. Онаму каде е евидентно дека корупцијата е обработена од кандидатите тоа е повеќе од прозаичен формат без целосни и децидно утврдени активности.

3. Не постојат јасни механизми како ќе се реализираат дел од заложбите

Овој заклучок е заеднички за сите програми на кандидатите. Дури и онаму каде се наведуваат заложби кои се поврзани со корупцијата, недостасува нарација за тоа како истите овие мерки ќе се имплементираат.

4. Различен пристап кон меѓународната заедница

Различниот пристап за ова прашање кај кандидатите е еден од најголемите дикрепанци во самите програми. Имено, дел од програмите имаат заложби за ЕУ интеграции кои пак некои и ги утврдуваат со точни датуми, додека дел од кандидатите се залагаат и за поврзување со други меѓународни сојузи кои би биле поцелисходни за општеството. Во ниту една од програмите не се дефинира кои се позитивните и негативните страни на предложените решенија и кој би бил исходот од предложените реформи од аспект на борба против корупцијата.

5. Вклученост и консултации со засегнати страни на маргините од програмите

Очигледно е дека кандидатите не се стремат кон директна и континуирана соработка со засегнатите страни за прашања поврзани со добро владеење и борба против корупција. Консултациите речиси целосно да недостасуваат во програмите и онаму каде ги има се ставени на маргините на програмата.

6. Програмите не предвидуваат мерки за одговорност во случаи кога заложбите може нема да се остварат

Во ниту една од програмите на претседателските кандидати не се предвидува одговорност на кандидатот доколку заложбите и ветувањата не се исполнат. Имено, овој механизам ја претставува и отчетноста и отвореноста на кандидатите што е во директна корелација со принципот на интегритет. Имајќи во предвид дека кандидатите имаат големи заложби за еден мандат се поставува прашањето дали истите ќе преземат одговорност доколку истите не ги исполнат, а воедно и како за истите редовно ќе ја информираат јавноста.